

Izveštaj o aktivnostima Hrvatske udruge za znanstvenu komunikaciju – ZNAK u 2024. godini

U razdoblju od 27. veljače 2024. godine, kada je održana peta redovita godišnja skupština naše Udruge, odvijao se niz aktivnosti prema usvojenom planu:

1. Organizacija PUBMET2024 konferencije i ljetne škole

Udruga ZNAK bila je suorganizator 11. Međunarodne konferencije o znanstvenoj komunikaciji u kontekstu otvorene znanosti PUBMET2024 i 1. Ljetne škole PUBMET2024 za urednike, koje su održane u Zadru, ljetna škola od 10. do 12. rujna, a konferencija 12. i 13. rujna. Organizatori su bili Odjel za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru, Udruga ZNAK, Sveučilište u Zagrebu (Medicinski fakultet, Prehrambeno-biotehnološki fakultet i Filozofski fakultet), Institut Ruđer Bošković i Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci. Konferencija se održala pod pokroviteljstvom Ministarstva znanosti i obrazovanja, OpenAIRE, EASE, OPERAS, SPARC Europe i EIFL. U sklopu konferencije, čija je glavna tema bila evaluacija rezultata znanstvenih istraživanja, održana su 3 pozvana predavanja (Bianca Kramer, Emanuel Kulczycki i Erzsébet Tóth-Czifra), 2 panel rasprave (o znanstvenoj čestitosti i etici te o novim inicijativama i praksama evaluacije rezultata istraživanja), 6 kratkih izlaganja, 6 posterskih priopćenja i 3 sponzorska izlaganja. Konferenciju je uživo i online pratilo 70 sudionika. Škola se odvijala kroz 4 modula: (1) znanstvena čestitost i jednakost, raznovrsnost i uključivost (Rea Roje i Matt Hodgkinson, uz sudjelovanje urednica iz Ukrajine), (2) višejezičnost i uporaba AI alata za prevođenje (Lynne Bowker), (3) autorsko pravo i licencije (Iva Melinščak Zlodi i Ignasi Labastida i Juan) i (4) indeksiranje, vidljivost, interoperabilnost podataka i uporaba trajnih identifikatora (Cezary Rosiński, Milica Ševkušić i Massimiliano Bearzot). Školu je pohađalo 56 sudionika.

Održana je i tradicionalna utrka PubmetRun. Konferenciju i školu je sponzoriralo 8 sponzora, a popratio ju je niz medija, uz gostovanje u studiju na Diadora TV, najave, intervju i izvještaji su objavljeni i u Zadarskom listu, Slobodnoj Dalmaciji, na radio postajama Antena radio i Novi radio, te raznim web stranicama (ukupno 53 objave u 32 medija). Objavljena je knjiga sažetaka izlaganja s konferencije, dostupna na: https://pubmet2024.unizd.hr/wp-content/uploads/2024/09/BoA_PUBMET2024.pdf, te je sudionicima ponuđena objava u časopisima [European Science Editing](#) i [Libellarium](#). Izvještaj s konferencije je objavljen u EASE Digest: <https://ease.org.uk/2025/02/pubmet2024/>. Sve prezentacije s konferencije slobodno su dostupne na mrežnim stranicama: <https://pubmet2024.unizd.hr/>.

2. Organizacija webinar i radionica

Udruga ZNAK je u protekloj godini organizirala ili suorganizirala sljedeće webinare odnosno radionice:

- 10. travanj – NSK/ZNAK webinar: Važnost uporabe identifikatora (Ivana Matijević, Anja Majstorović) – 95 sudionika
- 15. svibanj – Drop-in session with Elsevier for editors (Alison Ferrett) – 25 sudionika
- 13. lipanj – ZNAK/COPE radionica - Transparency and Best Practices in Scholarly Publishing (Sveučilište u Splitu) – 30 sudionika – izvještaj objavljen u EASE Digest <https://ease.org.uk/2024/06/cope-workshop-for-journal-editors-at-the-university-of-split/>
- 9. srpanj - NSK/ZNAK webinar: Od tweetta do citata: altmetrija i uloga društvenih mreža u znanstvenom izdavaštvu (Ivana, Anja) – 54 sudionika

- 30. listopada 2024. ZNAK/DIAMAS/CRAFT-OA Regionalna radionica za urednike i izdavače časopisa u otvorenom pristupu „Open Journal Systems: iskustva i preporuke” – preko 300 sudionika
- 13. studeni 2024. Interliber - Panel rasprava o hrvatskim dijamantnim časopisima (moderatorica: Iva Melinščak Zlodi, panelisti: Ružica Beljo Lučić, Iva Grabarić Andonovski, Tibor Komar i Miroslav Rajter) – 25 sudionika.

3. Edukacija

Dopredsjednica Udruge ZNAK Jadranka Stojanovski i članica Upravnog odbora Udruge Iva Melinščak Zlodi održale su edukaciju za indeksaciju zbornika radova u Web of Science (WoS):

- 3. travnja za Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
- 22. travnja za Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu.

4. Sudjelovanje u ostalim aktivnostima

Udruga ZNAK je aktivnim sudjelovanjem podržala sljedeće aktivnosti:

- 1. ožujak – DIAMAS Regionalni webinar za urednike i izdavače znanstvenih časopisa u otvorenom pristupu
- 4. lipanj – MICC 2024 (Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu) - Panel rasprava: Znanstvena produkcija i održivi napredak: manje je više? (moderatorica: Lea Škorić, panelisti: Antica Čulina, Miroslav Rajter, Maja Čikeš, Marko Lucijanić, Iva Grabarić Andonovski, Iva Melinščak Zlodi) - snimka dostupna na: <https://www.youtube.com/watch?v=4Csc-Qm5kVU>
- 18. travanj – SRCE DEI 2024 - Znanstveno izdavaštvo i dobre uređivačke prakse: Potrebe znanstvenih časopisa za informacijsko-komunikacijskim tehnologijama (moderator: Draželjko Celjak, panelisti: Ana Marušić, Iva Grabarić Andonovski i Filip Šuligoj).

5. Promocija otvorene znanosti

Udruga ZNAK je podržala Inicijativu za otvorenu knjigu: <https://inicijativa-ozk.ffzg.unizg.hr/> – inicijalni potpisnici su Sveučilište u Zagrebu Filozofski fakultet, Sveučilište u Zadru, Sveučilište u Rijeci, Leksikografski zavod Miroslav Krleža i Filozofski fakultet Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku. Ciljevi inicijative su osigurati okvir za razmjenu iskustava i dobrih praksi, razvoj jedinstvene infrastrukture za otvoreni pristup i trajnu pohranu znanstvenih knjiga, osiguravanje financijske potpore te stručne, organizacijske i tehničke podrške izdavačima znanstvenih knjiga u otvorenom pristupu.

Udruga se zalagala i za donošenje politika otvorene znanosti. Predsjednica Udruge je sudjelovala u kreiranju Politike otvorene znanosti na matičnoj instituciji (Sveučilište u Zagrebu Prehrambeno-biotehnološki fakultet). Udruga je promovirala i Politiku otvorene znanosti Sveučilišta u Zagrebu, za čiju pripremu su uz Miroslava Rajtera sa Sveučilišta u Zagrebu zaslužne Marijana Glavica i Iva Melinščak Zlodi (Sveučilište u Zagrebu Filozofski fakultet) te Lea Škorić (Sveučilište u Zagrebu Medicinski fakultet).

Udruga ZNAK je sudjelovala i na OPERAS konferenciji (24. do 26. travnja, Sveučilište u Zadru) u organizaciji OPERAS i Sveučilišta u Zadru. Organizaciju konferencije su predvodile kolegice sa Sveučilišta u Zadru, na čelu s Drahomirom Cupar, a teme konferencije su između ostalog bile otvorena znanost (politike, strategije, suradnje, infrastruktura i usluge), interoperabilnost podataka, višejezičnost i automatsko prevođenje,

evaluacija rezultata i recenzijski postupak, te poslovni modeli u dijamantnom otvorenom pristupu. Udrugu su na konferenciji predstavljale predsjednica, dopredsjednica Jadranka Stojanovski (koja je bila i jedna od organizatorica konferencije) i članica Upravnog odbora Iva Melinščak Zlodi.

6. Suradnja s drugim organizacijama i institucijama:

EASE

Udruga ZNAK je nastavila suradnju s Europskim udruženjem znanstvenih urednika EASE. Dogovorena je niža članarina za hrvatske članove u 2024. godini za 52 člana po cijeni od 41 GBP. Hrvatski ogranak je organizirao dvije sesije (AI u znanstvenoj komunikaciji i digitalni alati) na [EASE Autumn Symposium](#) koji se održao 26. studenog online, uz sudjelovanje hrvatskih predstavnika (Ksenija Baždarić, Maja Hoić, Jan Homolak, Jadranka Stojanovski i Draženko Celjak).

Hrčak

U protekloj godini se suradnja Udruge i SRCE-a nastavila kroz rad predsjednice ZNAK-a u Savjetu Hrčka. 11. ožujka je na inicijativu Udruge održan sastanak Savjeta Hrčka s predstavnicima Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (Lobel Machala i Danijela Getliher). Teme sastanka su bile nemogućnost dodjeljivanja DOI putem HR DOI ureda ostalim priložima (uvodnicima, osvrtima, pregledima knjiga i dr.) te automatski eksport XML-ova iz Hrčka u HR DOI sustav. Zaključeno je da bi trebalo naći model potpore daljnjeg razvoja HR DOI ureda putem kojeg bi se omogućilo dodjeljivanje DOI svim priložima na portalu Hrčak, te osigurao automatski eksport metapodataka iz Hrčka u HR DOI sustav (trenutno je omogućen eksport MODS formata koji se može uploadati u HR DOI sučelje).

OPERAS Best Practices Special Interest Group (SIG)

Predsjednica Udruge je aktivno sudjelovala u radu OPERAS Best Practices SIG, koju vode članica Upravnog odbora Iva Melinščak Zlodi i dopredsjednica Udruge ZNAK Jadranka Stojanovski. Skupina intenzivno radi na razvoju Diamond Open Access Standard (DOAS), koji će uskoro biti predstavljen članovima Udruge, zajedno s alatom za samoprocjenu.

NSK

Suradnja s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu (NSK) se u protekloj godini intenzivirala pokretanjem serije zajedničkih webinarâ (u čijoj organizaciji sudjeluju Alisa Martek, Ivana Matijević i Anja Majstorović iz NSK te predsjednica Udruge ZNAK). Također su u suradnji s timom Hrčka (Draženko Celjak i Ljijana Jertec Musap) nastavljeni razgovori s predstavnicima indeksnih baza u vezi indeksiranja časopisa i pobiranja njihovog sadržaja s Hrčka.

Elsevier

5. ožujka 2024. je na inicijativu NSK, Udruge ZNAK i Hrčak tima održan sastanak s predstavnicom izdavačke kuće Elsevier Alison Ferrett, koja je zamijenila dosadašnju predstavnicu za naše područje Galinu Yakshonak.

Na sastanku se raspravljalo o potrebama hrvatskih časopisa te rezultatima evaluacije 109 časopisa iz Hrčka koji zadovoljavaju preliminarnu kriterija baze Scopus, a koje je tim Hrčka prosljedio u prosincu 2023. godine na razmatranje. Scopus tim je dosad razmotrio 60 časopisa s popisa, od kojih je 25 uvršteno u bazu, 24 odbijeno nakon recenzije, 11 nije razmatrano jer ne zadovoljavaju preduvjete, a za ostale se još čeka ishod.

7. Prijave na natječaje:

HORIZON:

U ožujku je poslana prijava projekta “Empowering Non-Profit Open Access Scholarly Publishing Through University Publishing Alliance: ENOPA” na natječaj Horizon Europe. Koordinator projekta je bio Czech University of Life Sciences, partneri obrazovne i znanstvene institucije iz Ukrajine, Litve, Rumunjske, Moldavije, Poljske, Austrije i Hrvatske (PBFUNIZG, UNIZD), pridruženi partneri Udruga ZNAK i institucije iz Portugala, Kazahstana i Ukrajine. Ciljevi projekta su bili prikupljanje dobrih uredničkih praksi, razvoj prijedloga poslovnih modela za časopise u otvorenom pristupu, edukacija (webinari, konferencija i škola za urednike), te razvoj mreže sveučilišnih izdavača (pilot projekt za Ukrajinu, Rumunjsku i Moldaviju). Prijedlog nažalost nije prihvaćen (ocijenjen je sa 7,5 bodova od potrebnih 10), no poslužio je kao osnova za daljnju suradnju na prijedlogu COST projekta.

COST

24. listopada 2024. je poslana prijava COST projekta “Editorial Network for Diamond Open Access Academic Publishing: Fostering Equity and Excellence (ENDOA)”. Partneri na projektu su urednici i predstavnici udruga (pa tako i Udruge ZNAK) iz 17 zemalja, na čelu s Ukrajinom, Portugalom, Hrvatskom, Litvom i Rumunjskom. Projekt obuhvaća razvoj kompetencija urednika (webinari, urednička škola, konferencija), promicanje objave u otvorenom pristupu, implementacije EDI principa, stvaranje mreže sveučilišnih izdavača i razvoj kriterija objave u otvorenom pristupu. Rezultati natječaja će biti objavljeni 20. ožujka 2025.

Zaklada HAZU

Udruga ZNAK se prijavila na natječaj Zaklade HAZU za financijsku potporu PUBMET2024 konferenciji i ljetnoj školi. Rezultati su objavljeni u studenom 2024., a Udruzi nažalost nisu dodijeljena sredstva.

MZOM

Udruga ZNAK se prijavila na natječaj Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih za financijsku potporu znanstvenim i znanstveno-stručnim udrugama. Rezultati su objavljeni 18. prosinca 2024., a Udruzi je dodijeljeno 2.792 € za planirane aktivnosti, što je dokaz toga da je rad Udruge prepoznat. Vodstvo Udruge će se i dalje truditi organizirati aktivnosti relevantne za znanstvenike, urednike, izdavače i knjižničare.

U Zagrebu, 24. veljače 2025.

Predsjednica Udruge ZNAK:

Iva Grabarić Andonovski, univ. spec.